

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Ю. Ю. Леонт'єва

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання практичних завдань

з дисципліни

«СТРАХУВАННЯ»

(для студентів 4 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», напряму підготовки 0501 «Економіка і підприємництво», (6.030504 «Економіка підприємства») та слухачів другої вищої освіти)

ХАРКІВ
ХНАМГ
2010

Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економічні ризики» (для студентів 4 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», напряму підготовки 0501 «Економіка і підприємництво» (6.030504 «Економіка підприємства») та слухачів другої вищої освіти) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Ю. Ю. Леонт'єва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 13 с.

Укладач: Ю. Ю. Леонт'єва

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри економіки будівництва В. І. Пасічний

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства факультету післядипломної освіти і заочного навчання,
протокол № 1 від 02.09.2009 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТ КУРСУ	5
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК .	8
КОМПЛЕКСНЕ СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	13

ПЕРЕДМОВА

Механізм захисту від несприятливих випадкових явищ за допомогою страхування усвідомлений підприємцями як найбільш оптимальний, інтерес до нього високий. Страхування розглядають як галузь знань у рамках динамічного розвитку, з різноманітним проблематиком, потребою в нових теоретичних і практичних узагальненнях.

Перспективи розвитку вітчизняного страхування і його зростаючий вплив на економіку очевидні: в даний час це один із стратегічних чинників ефективного функціонування і успішного розвитку фінансово-господарських стосунків у нашій країні. Діяльність кожного господарюючого суб'єкта в умовах ринку схильна до безлічі всіляких ризиків, що вимагають страхового захисту, для організації і проведення якого майбутнім економістам необхідне знання основ страхової діяльності.

Мета вивчення дисципліни: засвоєння теоретичних знань і набуття практичних навичок із страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових ситуацій, організації страхового ринку і страхових компаній.

Для досягнення цієї мети в процесі викладання дисципліни передбачається вивчення сутності й ролі страхування, організації розвитку страхового ринку, державного регулювання страхової діяльності; набуття вміння аналізувати ринок страхових послуг, оцінювати фінансову стійкість страхових компаній.

Предмет вивчення дисципліни: відносини, що виникають у процесі формування, розподілу й використання страхових фондів.

ЗМІСТ КУРСУ

Змістовий модуль 1. Базові поняття та основні елементи системи взаємовідносин між страхувальником і страховиком

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

1. Необхідність страхового захисту.
2. Виникнення та етапи розвитку страхування.
3. Принципи страхування.
4. Роль страхування.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 2. Класифікація страхування

1. Класифікація страхування, її наукове та практичне значення.
2. Ознаки класифікації.
3. Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування.
4. Класифікація за формами проведення.
5. Класифікація за статусом страхувальника.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання

1. Поняття ризику.
2. Управління ризиком.
3. Оцінка ризику.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 4. Страховий ринок

1. Поняття страхового ринку, суб'єкти страхового ринку.
2. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Змістовий модуль 2. Страховий ринок, його державне регулювання, основні види (класи) страхування

Тема 5. Страхова організація

1. Страхова індустрія як частина сфери послуг.
2. Ресурси страховика.
3. Структура страхових компаній.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

1. Необхідність і значення державного регулювання страховою діяльністю.
2. Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 7. Особисте страхування

1. Страхування життя і його основні види.
2. Страхування пенсій (ренти).
3. Обов'язкові види страхування.
4. Добровільне індивідуальне й колективне страхування.
5. Медичне страхування.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 8. Майнове страхування

1. Страхування майна юридичних осіб.
2. Особливості страхування сільськогосподарських підприємств.
3. Страхування технічних ризиків.
4. Страхування транспортних засобів. Страхування вантажів.
5. Страхування майна громадян.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 9. Страхування відповідальності

1. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.
2. Страхування відповідальності роботодавців.
3. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.
4. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 10. Перестрахування і співстрахування

1. Необхідність і сутність перестрахування.
2. Методи перестрахування.
3. Форми проведення перестрахових операцій.
4. Непропорційне перестрахування.
5. Співстрахування і механізм його застосування.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

1. Склад доходів страховика.
2. Витрати страховика: їх склад і економічний зміст.
3. Прибуток страховика.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

1. Поняття фінансової надійності страховика.
2. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, додат. – 1, 2, 3, 4, 5.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК

Методичні вказівки є необхідним доповненням до курсу лекцій з дисципліни «Страхування». Наведене в них комплексне ситуаційне завдання поглиблює і закріплює знання.

Студенти, користуючись цими методичними вказівками, розглядають рекомендації до виконання практичних завдань, складають і розв'язують комплексне ситуаційне завдання, а головне набувають навиків самостійної роботи з дисципліни «Страхування».

Основне завдання, яке ставилося при підготовці цих методичних вказівок, полягає в наданні студенту довідкової, методичної і практичної інформації з питань змісту, обґрунтування та формування інформації з дисципліни.

На практичному занятті студенту, який працює з методичними вказівками, треба дотримуватися таких порад:

– не намагатися виконувати комплексне ситуаційне завдання, попередньо не опрацювавши лекційний матеріал;

– приступаючи до виконання комплексного ситуаційного завдання, переконатися, що Ви зрозуміли його умову й з'ясували мету та кінцеві результати, яких необхідно досягнути;

– у комплексному ситуаційному завданні намагайтеся знайти елемент нового, що раніше Вам не було відомо;

– коротко записуйте умову завдання та хід його розв'язання.

КОМПЛЕКСНЕ СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Умова завдання

Нарахувати тарифну ставку для страхування ризику пошкодження електроприладу і накреслити її структурну схему за таких умов: застраховано 100000 електроприладів на суму S грн. кожен, з них деякі (K_6 , шт.) можуть вийти з ладу. Статистичні дані про електроприлади, що знаходились в ремонті, по місяцях:

на 31.01 – 789 шт.	31.07 – 890 шт.
28.02 – 678 шт.	31.08 – 0 шт.
31.03 – 1489 шт.	30.09 – 789 шт.
30.04 – 559 шт.	31.10 – 0 шт.
31.05 – 568 шт.	30.11 – 1280 шт.
30.06 – 0 шт.	31.12 – 459 шт.

Під час ремонту на кожен електроприлад у середньому витрачено Q грн. Витрати на ведення страхової справи (c) складають певний відсоток від тарифної брутто-ставки, прибуток ($\Pi\%$) – відсоток від собівартості. Статистичні дані й розрахунки відхилення від значення середньої звести в таблицю.

Вихідні дані для нарахування тарифної ставки:

$$\begin{aligned} \bar{S} &= 2130 \text{ грн.}, & c &= 19,5\%, & Q &= 432 \text{ грн.}, \\ K_6 &= 720 \text{ шт.}, & \Pi &= 5,5\%. \end{aligned}$$

Методичні вказівки для вирішення завдання

1. Обчислити тарифну нетто-ставку:

$$T_n = 100 \times q \times \kappa, \quad (1);$$

де T_n – тарифна нетто-ставка;

q – ймовірність настання страхового випадку;

κ – коефіцієнт відношення середньої виплати до середньої страхової суми на один договір.

2. Розрахувати ймовірність настання страхового випадку:

$$p = K_v : K_d, \quad (2)$$

K_v – кількість виплат за певний період;

K_d – кількість договорів за певний період.

3. Обчислити коефіцієнт відношення середньої виплати до середньої страхової суми на один договір:

$$K = Q : S. \quad (3)$$

Розрахунок імовірного настання страхового випадку дає можливість визначити середню величину цих подій. Але бувають відхилення від середньої величини в більшу або меншу сторону. У випадку більшого відхилення у страховика виникає дефіцит, у меншого – його запас. З цією метою створюється резервний фонд. Визначення резервного фонду ($P\Phi$) залежить від величини стандартного відхилення статистичного ряду і розміру коефіцієнту варіації.

4. Обчислити середню кількість страхових подій за період:

$$\bar{x} = x_n / n, \quad (4)$$

де x – кількість подій,

n – страховий період.

5. Обчислити показник середньоквадратичного відхилення (σ).

$$\sigma = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x - \bar{x})^2 n_i} \quad (5)$$

Середньоквадратичне відхилення – це ризикована надбавка, що створює резервний фонд. Якщо значення $\sigma > 75\%$ - ряд стійкий.

6. Обчислити коефіцієнт варіації, який являє собою відношення стандартного відхилення до середнього очікуваного значення, виражене у відсотках, показує ступінь відхилення очікуваних значень

$$V = \frac{\sigma}{x} \cdot 100 \% \quad (6)$$

Статистичні дані й розрахунки відхилень від значень середньої звести в таблицю, приклад якої наведено нижче.

З урахуванням ризикованої надбавки обчислити ймовірність настання страхового випадку і розмір нетто-ставки ($T_{н2}$) з використанням вищенаведених формул.

7. Обчислити частку платежу, що йде в резервний фонд (РФ):

$$РФ = T_{н2} - T_{н1} \quad (7)$$

8. Обчислити частку платежу, що йде в страховий фонд ($C_{трф}$):

$$C_{трф} = T_{н2} - РФ \quad (8)$$

Розрахунок тарифної ставки страхового ризику

Місяць	x	$(x - \bar{x})$	$(x - \bar{x})^2$
січень			
лютий			
березень			
квітень			
травень			
червень			
липень			
серпень			
вересень			
жовтень			
листопад			
грудень			
Разом			
\bar{x}			

9. Обчислити розмір тарифної ставки.

Згідно з інструкцією з ліцензування страхової діяльності розмір страхового резервування повинен бути не більше 50% від страхових платежів, а тариф дорівнює подвійній нетто-ставці:.

$$T_{бр1} = 2 \times T_{н2}. \quad (9)$$

10. Визначити витрати на ведення страхової справи і частку платежу, що йде в прибуток.

Ці витрати встановлюються у певному процентному відношенні:

$$H_C = T_{бр1} \times c. \quad (10)$$

Визначаємо прибуток:

$$П = (C_{трф} + P\Phi + H_C) \times c. \quad (11)$$

11. Загальна методика розрахунку брутто-ставки:

$$T_{бр2} = C_{трф} + P\Phi + H_C + П. \quad (12)$$

12. Визначити страховий платіж страхувальника за 1 електроприлад.

Схема структури тарифної ставки (з вказівкою розрахованих значень) повинна мати вигляд, як на рисунку.

Схема структури тарифної ставки

Зробити висновок.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Закон України «Про страхування» от 07.03.96 р. № 85/96-ВР.
2. Михайленко О. Організація та облік страхової діяльності: збірник систематизованого законодавства. – Х.: Фактор, 2005. – 632 с.
3. Цуканова В.Я. Страхование: Курс лекций. – 2-е изд., испр. и доп. – Х.: Изд. дом «ИНЖЭК», 2003. – 128 с.
4. Шахов В.В. Страхование: – Учебник для вузов. – М.: Страховой полис, ЮНИТИ, 2000. — 312 с.
5. Гинзбург А.И. Страхование. – СПб: Питер, 2002. – 176 с.

Додаткова:

1. Гвозденко А.А. Основы страхования: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 304 с.
2. Ефимов С.Л. Энциклопедический словарь: Экономика и страхование. – М.: Церих-ПЭЛ, 1996. – 528 с.
3. Портал страховиків. – Режим доступу <http://www.ins-club.com>
4. Портал «Страхування сьогодні». – Режим доступу <http://www.insur-info.ru>
5. Портал «Страхування в Україні». – Режим доступу <http://www.ukrinsure.com>

Навчальне видання

Леонт'єва Юлія Юріївна

Методичні вказівки

для виконання практичних завдань

з дисципліни

«СТРАХУВАННЯ»

(для студентів 4 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», напряму підготовки 0501 «Економіка і підприємництво» (6.030504 «Економіка підприємства») та слухачів другої вищої освіти)

Редактор *М. З. Аляб'єв*

Комп'ютерне верстання *Ю. П. Степась*

План 2009, поз. 625 М

Підп. до друку 16.11.2009 р.
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60×84 1/16
Ум. друк. арк. 0,5
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 731 від 19.12.2001